LIBRIS We know
ADRIAN ANDREI

REPERTORIUL GRADUAL AL CHITAREI

GRAFOART

LIBRIS | We know books

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE 5

INTRODUCERE 7

CAPITOLUL I
Schimbarea opticii în literatura cu caracter didactic a chitarei clasice în ultimele patru decenii 9

CAPITOLUL II
Autorul pedagog şi noua şcoală de compoziție pentru chitară 23

CAPITOLUL III
Tendințe în alcătuirea materialelor didactice contemporane 35

CAPITOLUL IV
Elemente de tehnică expuse în miniaturi sau lucrări cu caracter didactic 54

CAPITOLUL V
Propuneri pentru alcătuirea metodelor de începători, a culegerilor de piese didactice şi a caietelor de studii originale 107

Bibliografie 112

Index exemple muzicale 114

LIBRIS | We know books

CAPITOLUL I
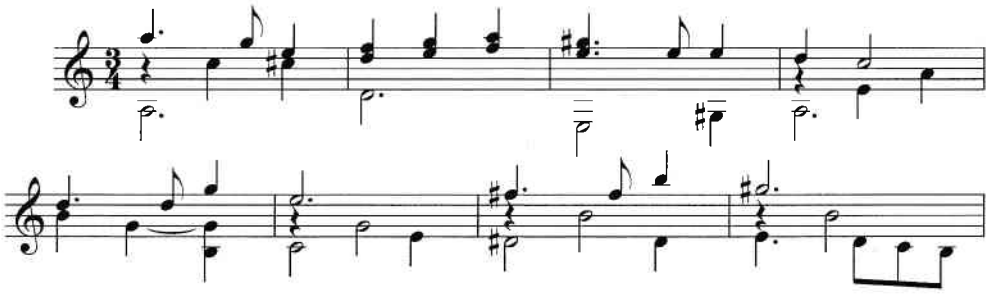
Schimbarea opticii în literatura cu caracter didactic a chitarei clasice în ultimele patru decenii

Primii paşi pe care i-am făcut în studiul chitarei clasice s-au petrecut prin intermediul metodelor lui *Julio Sagreras*, *Emilio Pujol* sau *Abel Carlevaro*, cărora li s-au adăugat numeroasele piese de diferite facturi şi epoci pe care le-am studiat de-a lungul anilor. Nu pot să omit importanţa primordială care au avut-o pentru mine metodele ultimilor doi autori menţionaţi mai sus în asimilarea celor mai importante capitole de tehnică, precum şi studiile sau piesele pentru chitară clasică pe care aceştia le-au creat pentru îmbogăţirea repertoriului instrumentului cu şase corzi. Totuşi, nivelul ridicat al multora din creaţiile celor doi autori a făcut ca nu toţi chitariştii să le poată aborda, permiţând astfel lui *Sagreras* să fie mai răspândit datorită accesibilităţii pe care o au exerciţiile, studiile şi piesele sale cu caracter didactic. La o analiză mai atentă a metodei lui *Julio Sagreras* putem, de asemenea, observa fie o insistenţă sporită la anumite procedee tehnice, cu studiile şi exerciţiile aferente, fie o trecere lapidară prin anumite etape de tehnică pe care le-am fi dorit mai detaliate. Ceea ce a servit, însă, ca model autorilor care i-au urmat pedagogului argentinian a fost maniera ierarhică în care au fost organizate aceste piese didactice şi caracterul lor accesibil care favorizează progresul elevilor în studiul chitarei. Odată cu apariţia celor patru volume de *Estudios sencillos* de *Leo Brouwer* se trece hotarul către o nouă eră în alcătuirea materialelor didactice destinate instrumentului cu şase corzi. Compozitori chitarişti sau veniţi din afara mişcării chitaristice au publicat colecţii de piese, mai sumare sau mai ample, în care caracterul didactic a fost atent reliefat. Lucrările compozitorilor din afara chitarei, nefiind destinate asimilării unor mijloace tehnice importante, s-au axat pe explorarea unor noţiuni legate de interpretarea muzicală sau a unor genuri muzicale de la care chitara nu a făcut excepţie.

În corpusul acestei lucrări didactice voi scoate în evidenţă apariţia unei întregi pleiade de chitarişti-compozitori care a schimbat faţa chitarei clasice moderne prin implicarea lor în câmpul didactic, căruia i-au extins permanent graniţele. Unul din cei mai importanţi creatori care i-au urmat lui *Brouwer* este fără îndoială *Roland Dyens*. Spre deosebire de ceilalţi compozitori-chitarişti, maestrul francez a ales să deseneze noi graniţe în repertoriul avansat al chitarei clasice şi să se aplece asupra repertoriului didactic doar în ultimii ani ai vieţii sale *(Les 100 de Roland Dyens – Les Productions d'Oz)*. Un demers interesant întâlnim la compozitorul argentinian *Jorge Cardoso*, mare promotor al muzicii latino-americane, autor al unor lucrări didactice
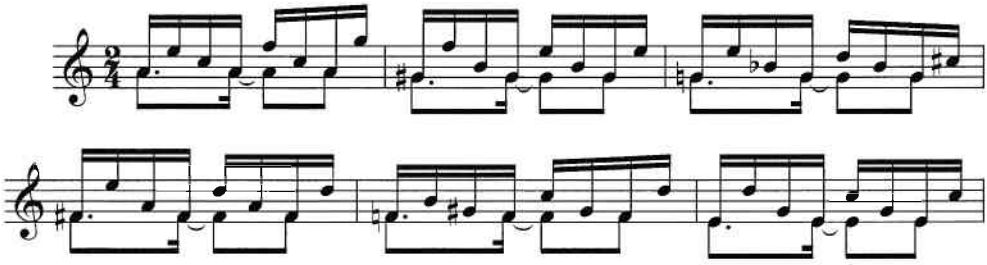
LIBRIS | We know books
importante dedicate ritmurilor sud-americane şi psihologiei muzicale, dar şi a unor cicluri de piese pentru chitară devenite celebre pe tot mapamondul. Conştient că majoritatea pieselor sale dedicate chitarei sunt aproape inaccesibile celor aflaţi în primii ani de studiu, autorul argentinian a compus un ciclu de piese sud-americane pentru debutanţi pe care le-a organizat în două caiete sub titlul de *Suite de los Mita-i.*

Încă de la prima piesă, *Vidala (dans argentinian)*, putem observa folosirea limbajului polifonic pe trei voci, o creionare a independenţei vocilor de sopran şi de bas şi implicit a degetelor mâinii stângi, toate acestea expuse până în poziţia a VIII-a a chitarei, cu un arsenal sonor minimal.

Exemplul muzical nr. 1: Jorge Cardoso - Vidala
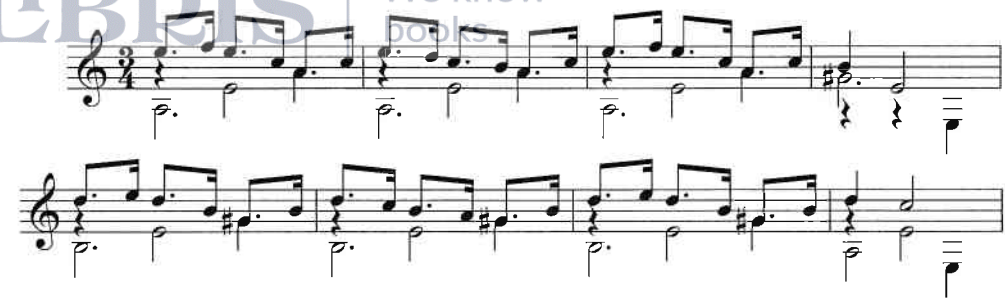
Un alt exemplu de piesă didactică este *Milonga (dans lent, din familia* ***tango-ului)*** care se compune dintr-un lanţ de acorduri arpegiate din care desprindem o linie melodică subscrisă contextului armonic. Pe lângă elementele tehnice folosite de *Cardoso* remarcăm *barré-ul mic,* un procedeu extrem de benefic chitariştilor debutanţi.

Ex. 2: Jorge Cardoso - Milonga

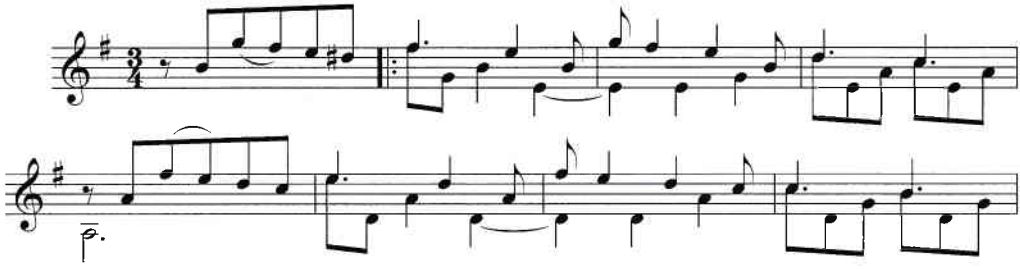
O inspirată pagină dedicată alternanţei degetelor mâinii drepte, *Valsecito criollo,* este articulată pe un motiv ritmico-melodic căruia i se suprapune un contrapunct armonic în linia basului şi o voce internă cu dublu rol *(pilon ritmic şi element armonic).* Dansul este de un dinamism aparte şi stimulează imaginaţia tinerilor chitarişti care descoperă în aceste note o provocare demnă de abordat.

LIBRIS We know books
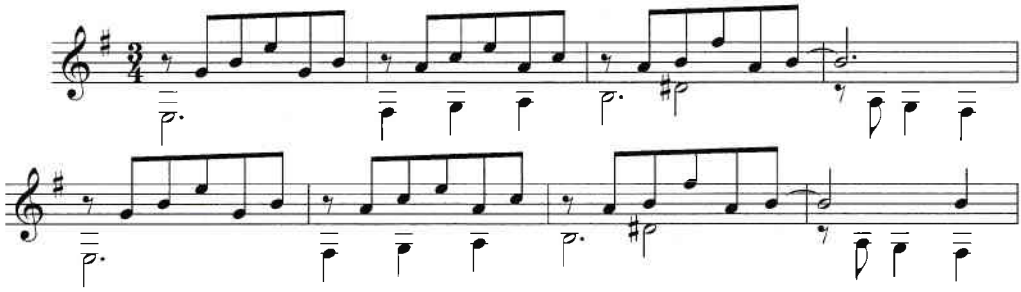

Ex.3: Jorge Cardoso - Valsecito criollo

Valse venezolano, dans cunoscut pentru folosirea hemiolei în structura sa metrică, devine o mică bijuterie în alcătuirea sonoră a lui *Cardoso*. Linia melodică, sprijinită pe pilonii ritmici, este susținută de un suport armonic figurat în care elementele acordurilor marchează în permanență desenul ritmic al acestei partituri. Printre elementele tehnice folosite remarcăm schimburile de poziție prin mers treptat și prin salt, în special în a doua strofă.

Ex.4: Jorge Cardoso - Valse venezolano

Un moment muzical reușit este dansul *Joropo* în care autorul argentinian realizează o scriitură preponderent armonică a cărei linie melodică este identificată fie pe diferitele sunete ale acordurilor, fie pe note străine de acord ce se completează cu altele subscrise contextului armonic, toate acestea susținute de piloni armonici statici sau figurați.

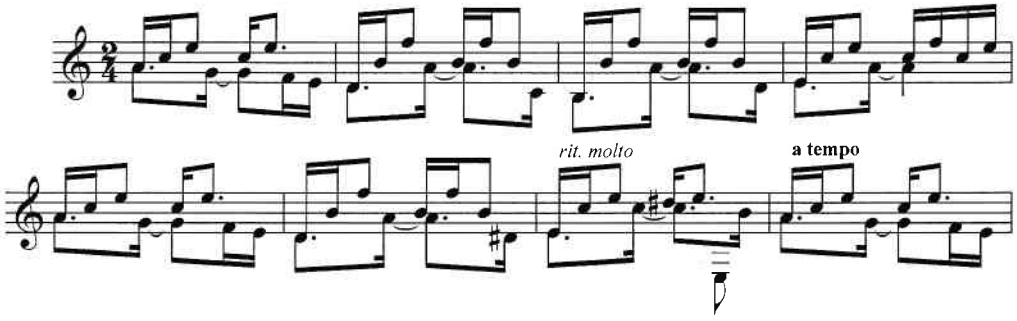
Ex.5 : Jorge Cardoso - Joropo

LIBRIS | We know books

Un ciclu extrem de interesant, actual şi inspirat, ce poartă numele de *20 lettres,* a fost creat de *Roland Dyens* pe la mijlocul anilor '90. Cele 20 de miniaturi se adresează nivelului intermediar şi contituie un bagaj cultural chitaristic de un mare rafinament.

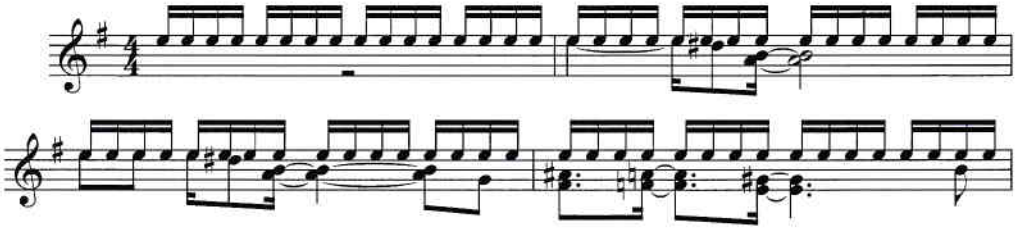
Mare iubitor al muzicii sud-americane, autorul francez alcătuieşte una din aceste miniaturi pe structura dansului milonga *(Lettre mi-longue)*, folosind un limbaj predominant armonic căruia îi suprapune o linie melodică ce se conturează frecvent în linia basului.

Aparent simplă, această piesă solicită atenţie şi precizie în conturarea liniei melodice cu degetul mare al mâinii drepte, deoarece salturile frecvente între corzi aflate la distanţă pot conduce la erori tehnice la nivelul acestei mâini. Tonalitatea *la minor*, foarte iubită de către chitarişti, precum şi structurarea întregului text muzical în primele opt poziţii demonstrează odată în plus accesibilitatea acestei pagini muzicale.

Ex.6: Roland Dyens - Lettre mi-longue

O altă miniatură plină de fantezie este *Lettre latine* în care *Dyens* construieşte întregul discurs muzical pe două planuri: unul ostinato, cu ritm fluent, pe coarda 1-a, Mi, celălalt ritmico-melodic, marcat de sincope şi acorduri de două note cu mers cromatic ce au rol dinamic. Principala dificultate tehnică este realizarea corectă a accentelor, atât tehnic cât mai ales dinamic, de către mâna dreaptă.
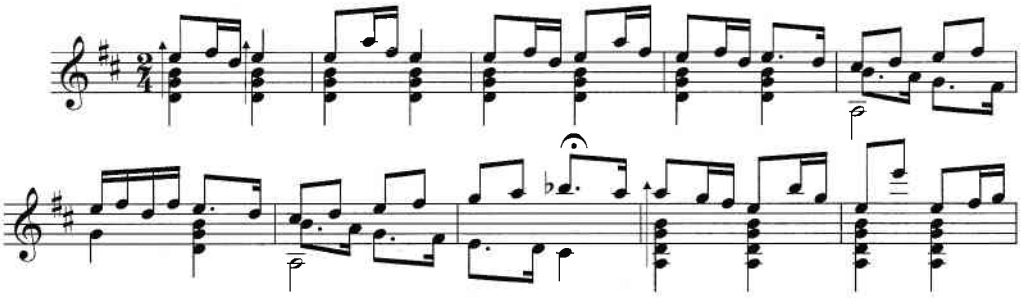

Ex.7: Roland Dyens - Lettre latine

Lettre française, o piesă plină de energie infantilă, aduce în prim plan două procedee tehnico-interpretative diferite din punct de vedere al dificultăţii. Aşa cum
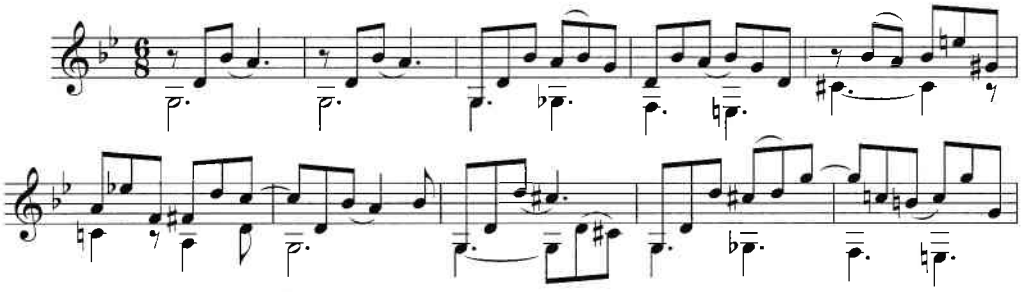
LIBRIS | We know books

observăm în debutul lucrării, autorul insistă pe tehnica de ciupire a degetului mare al mâinii drepte pe care îl foloseşte pentru a "peria" acordurile pe timp tare, în alternanţă cu degetele *i-m* pe care le utilizează pentru a continua linia melodică ce se naşte din acorduri. Al doilea aspect asupra căruia insistă *Dyens* este legat de evidenţierea vocii interne care se contopeşte cu linia basului în măsura imediat următoare după apariţia sa. Limbajul modal, marcat adesea de acorduri monocolore, pe corzile libere ale chitarei, accentuează aerul infantil al acestei partituri.

Ex.8: Roland Dyens - Lettre française

Un exemplu eficient despre cum se pot alterna două tehnici (arpegiu şi legato) - prima specifică mâinii drepte, cea de a doua specifică mâinii stângi - este realizat de autorul francez în miniatura intitulată *Vénézuélettre*. Compusă în tonalitatea *sol minor*, mai puţin uzuală pentru chitara clasică, piesa este centrată pe un ritm tradiţional venezuelian, fluent, pe care se derulează un discurs muzical realizat în mare parte pe două planuri: unul melodico-armonic, celălalt contrapunctic, identificat în linia basului.

Ex.9: Roland Dyens - Vénézuelettre

Lettre à Seine face o incursiune în estetica fără graniţe a lui *Dyens*, constituindu-se într-un tablou sonor de o rară frumuseţe şi simplitate. Structurată pe două planuri sonore (unul armonic, în sopran şi unul melodic în bas), miniatura se centrează pe fundamentul tonal al lui *Do major* pe care îl completează cu acorduri simple sau cu întârzieri, specifice armoniei clasice. Linia melodică este fluentă,